

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas sayısı:1963/126

Karar sayısı:1965/7

Karar günü:16/2/1965

Resmi Gazete tarih/sayı:22.7.1965/12055

İptal dâvasını açan : Adalet Partisi T. B. M. M. Gurubu

İptal dâvasının konusu : Madenlerin Aranma ve İşletilmesi hakkındaki 4268 sayılı Kanunun 6309 sayılı maden Kanununun 158 inci maddesi hükmü ile yürürlükte tutulan ve 6977 sayılı Kanunla değiştirilen 2 nci maddesinin Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sının 130 uncu maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüş ve Anayasa'nın 149 ve geçici 9 uncu maddelerine dayanılarak iptali istenilmiştir.

İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15 inci maddesi gereğince 5/3/1963 gününde yapılan ilk incelemede iptal dâvasının, Adalet Partisinin 22/1/1963 gününde toplanan Türkiye Büyük Millet Meclisi Gurupunun 44 sayılı ve 22/4/1962 günlü kanunun 25 inci maddesinin 2 nci bendine uygun kararına dayanılarak 23/2/1963 gününde yani kanımı süresi içinde açıldığı görülmüş; ancak dâva dilekçesinde imzaları bulunan Ali Nailî Erdem ve Cahit Okur'erin gurup Başkanı veya Başkan Vekili olduklarını bildirir belgenin gönderilmediği ve dilekçede gerekçenin açıklanmamış olduğu anlaşıldığından anılan 44 sayılı Kanunun 26 nci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca eksiklerin iki ay içinde tamamlanması için davacı ya tebligat yapılmasına oybirliği ile karar verilmiştir.

Dâva dilekçesinde imzası bulunanlardan Cahit Okur'ın Adalet Partisinin Cumhuriyet Senatosu Gurup Başkanı ve Ali Naili Erdem'in yeni Adalet Partisinin Millet Meclisi Gurup Başkan Vekili olduğunu belirten belgeler ve dâva gerekçesi 5/3/1963 günlü kararla verilen süre içinde gönderilerek eksikler tamamlandığından Anayasa'nın 149. ve geçici 9. ve 44 sayılı Kanunun 21., 25. ve geçici 5 inci maddelerine uygun olarak açıldığı sonucuna varılan dâvanın esasının incelenmesi 22/5/1963 gününde kararlaştırılmıştır.

ESASIN İNCELENMESİ:

Dâvanın esasına ilişkin rapor, dâva dilekçesi ve ekleri, Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen hüküm, dayanılan Anayasa hükmü, bunların gerekçeleri ve bunlarla ilgili Meclis görüşme tutanakları okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü.

DÂVANIN KAPSAMI :

Esasın incelenmesine başlanırken dâva konusunun kapsamı üzerinde durulmuştur. Dâva dilekçesinde (4268 sayılı Kanunun 2 nci maddesini değiştiren 6977 sayılı kanun) iptali istenilen kanun olarak gösterilmektedir. Bu kanun 3 maddeliktir, 1 inci maddesi sözü geçen 2 nci maddenin ne biçimde değiştirildiğini açıklamakta; 2. ve 3 üncü maddeleri ise kanunun yürürlük gününü ve yürütmekle ödevli yeri belli etmektedir. Şu duruma göre ilk bakışta dâvanın, 4268 sayılı Kanunun 6977 sayılı Kanunla değişik 2 nci maddesinin tümünü kapsadığı düşünülebilir. Ancak gerek dâva dilekçesinde gerekse daha sonra davacının gerekçeyi açıklamak üzere gönderdiği 15/5/1963 günlü yazıda 2 nci maddedeki içmeğe ve yıkanmağa mahsus şifalı sıcak ve soğuk maden sularının mülkiyetinin devrine cevaz veren hükmün Anayasa'nın tabii servetleri ve kaynaklarını Devletin hüküm ve tasarrufu altında bırakan 130 uncu maddesine aykırı bulunduğu ileri sürülmek suretiyle

Esas sayısı:1963/126

Karar sayısı:1965/7

dâva konusunun kapsamı aydınlatılmış ve sınırlandırılmıştır. Bu durum karşısında dâvanın ancak 4268 sayılı Kanunun 6977 sayılı Kanunla değişik 2 nci maddesinin içmeğe ve yıkanmağa mahsus şifalı sıcak ve soğuk maden sularının mülkiyetinin devrine cevaz veren 3 üncü fıkrasını kapsadığı sonucuna varılmış; üyelere Şemsettin Akçaoğlu bu görüşe katılmamıştır.

DÂVA KONUSU HÜKÜM :

4268 sayılı Kanunun 6977 sayılı Kanunla değiştirilen ve içmeğe ve yıkanmağa mahsus şifalı sıcak ve soğuk maden sularına ilişkin olan 2 nci maddesinin 3 üncü fıkrası şöyledir :

"Ancak, İcra Vekilleri Heyeti kararıyla, tesbit olunacak esas ve şartlar dairesinde bu suların mülkiyeti hususi idarelere, belediyelere, köylere veya iktisadi devlet teşekküllerine veya sermayesinin yarısından fazlası Devlete ait olan müesseselere devrolunabilirler. Bu suretle mülkiyeti devrolunan maden suları bu idareler tarafından re'sen veya bunların iştirakiyle kurulacak teşekküller vasıtasıyla işletilebilir."

ANAYASA'NIN 130 UNCU MADDESİ :

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının dâvada dayanak olarak gösterilen ve tabii servet ve kaynaklar düzenini kuran 130 uncu maddesi ise şöyledir :

"Tabii servetler ve kaynakları, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletilmesi hakkı Devlete aittir. Arama ve işletmenin Devletin özel teşebbüsüyle birleşmesi suretiyle veya doğrudan doğruya özel teşebbüs eliyle yapılması kanunun açık iznine bağlıdır."

İKİ HÜKÜM KARŞILAŞTIRILMASI

Görülmüş ki Anayasa tabii servetleri ve kaynaklarını Medeni Kanun hükümlerine bağlı özel mülkiyet düzeninin kapsamı dışında bırakmakta olanlara Devletin Devlet olmak niteliği ile eli altında tuttuğu nesnelere düzeni içinde yer verilmektedir. Her İKİ düzen başka başka koşullara ve kurallara bağlıdır; değişik niteliktedir; aralarında birbirlerine karıştırılmalarını önleyecek bellilik ve kesinlikte sınırlar vardır. Anayasa'nın 130 uncu maddesi, tabii servetlerin ve kaynaklarının Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunduğunu açıklamakla aynı zamanda bunların mülkiyet konusu olamayacağını da hükme bağlamıştır. İçmeğe ve yıkanmağa özgü, şifalı sıcak ve soğuk maden suları, tabii servetler ve kaynakları deyiminin kapsamı içindedir. Aslında mülkiyet düzenine bağlı bulunmayan bir nesnede mülkiyetin devri de öncelikle söz konusu olamaz. Oysa iptali dâva edilen fıkra, mülkiyetin devrini Öngörmekte ve böylece Anayasa'nın 130 uncu maddesine açıkça aykırı bulunmaktadır. Bu sebeple dâvanın kabulü ve hükmün iptali gerekir. Üyelerden Hakkı Ketenoğlu bu görüşe katılmamıştır.

SONUÇ :

1 - Dâvanın ancak 4268 sayılı Kanunun 6977 sayılı Kanunla değişik 2 nci maddesinin içmeğe ve yıkanmağa mahsus şifalı sıcak ve soğuk maden sularının mülkiyetinin devrine cevaz veren 3 üncü fıkrasını kapsadığına üyelere Şemsettin Akçaoğlu'nun muhalefetiyle ve oyçokluğu ile;

2 - Dâva konusu fıkranın Anayasa'nın 130 maddesine aykırı bulunduğundan iptaline üyelere Hakkı Ketenoğlu'nun muhalefetiyle ve oyçokluğu ile;

Anayasa'nın 149., 152. ve geçici 9 uncu maddeleri gereğince 16/2/ 1965 gününde karar verildi.

Esas sayısı:1963/126

Karar sayısı:1965/7

Başkan
Lütfi Akadlı

Üye
Cemalettin Köseoğlu

Üye
Asım Erkan

Üye
Rifat Göksu

Üye
Şemsettin Akçoğlu

Üye
İbrahim Senil

Üye
İhsan Keçecioglu

Üye
A. Şeref Hocaoglu

Üye
Celalettin Kuralmen

Üye
Hakkı Ketenoglu

Üye
Fazıl Uluocak

Üye
Avni Givda

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Lûtfi Ömerbaş

Üye
Ekrem Tüzemen

MUHALEFET ŞERHİ

1 - Dâvanın konusu (4268 sayılı Kanunun 2 nci maddesini değiştiren 6977 sayılı Kanunun iptali) dir. Tetkikatın, davacının isteğine uygun olarak Kanunun tamamı üzerinde yapılması gerekir, ileri sürülen gerekçeye dayanılarak dâvaya dâhil olan bazı hükümler inceleme dışında bırakılamaz.

22/4/1962 tarihli ve 44 sayılı Kanunun 28 inci maddesi gereğince mahkememiz, yalnız ileri sürülen gerekçelerle değil -istekle bağlı kalmak kaydıyla - başka gerekçelerle de karar verebilir.

Dâva sınırının, dâvada dayanılan sebeplere bakılarak, daraltılmasının 44 sayılı Kanunun 28 inci maddesinin maksat ve gayesine aykırı düştüğü kanaatindeyim.

2 - Anayasa'nın 130 uncu maddesi hükmüne göre (Tabii servetler ve kaynakları, Devletin hüküm, ve tasarrufu altındadır. Bunların aranması ve işletmesi, hakkı Devlete aittir. Arama ve işletmenin Devletin özel teşebbüsle birleşmesi suretiyle veya doğrudan doğruya özel teşebbüs eliyle yapılması, Kanunun açık hükmüne bağlıdır).

4268 sayılı Kanunun 6977 sayılı Kanunla değişik üçüncü fıkrası hükmünün iptaliyle yetinilmesi bu maddenin incelenme konusu yapılmayan birinci ve ikinci fıkralarının Anayasa'nın 130 uncu maddesine uygun bulunduğu gibi bir düşünceye yer verebilir. Halbuki bu fıkralarda kabul edilen esaslarla 130 uncu madde karşılaştırılsa.

Esas sayısı:1963/126

Karar sayısı:1965/7

a) Kanunda, işletme ve işletmeye ruhsat verilmesi haklarının vilâyet hususi idarelerine; Anayasa'da ise, Devlet Tanındığı;

b) Anayasa'nın Devlete tanıdığı işletme hakkının kanunla (Terkibi bakımından kıymetli veya mevkii bakımından ehemmiyetli sular) a hasredildiği ve bu gibi suların Devletçe işletilmesinin dahi (Görülecek lüzuma ve isteğe) bağlı tutulduğu meydana çıkmaktadır.

Dâvacı, mutlak olarak, 6977 sayılı Kanunun iptalini istediğine ve Anayasa'nın 130 uncu maddesine dayandığına ve bu Kanunun birinci maddesi ile Anayasa'nın 130 uncu maddesi arasında farklı hükümler bulunduğuna göre incelemenin Kanunun tümü üzerinde yapılması, bu bakımdan da zaruridir. Dâva konusunu daraltan karara bu sebeplerle muhalifim.

Üye

Şemsettin
Akçoğlu

MUHALEFET ŞERHİ

Dâva konusu 4268 sayılı Kanunun 6977 sayılı kanunla değişik ikinci maddesinin (Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan içmeye ve yıkanmağa mahsus şifalı soğuk ve sıcak maden sularının mülkiyetinin devrine cevaz vermesi ve bu itibarla işbu hükmün Anayasa'nın 130 uncu maddesine aykırı olması halidir.

6977 sayılı kanunla değişik madde hükmünün esasını kavrayabilmek için maddenin tadilden önceki hal ve esaslarını gözden geçirmekte fayda bulunmaktadır.

4268 sayılı Kanunun ikinci maddesinde içmeye ve yıkanmağa mahsus şifalı sıcak ve soğuk maden sularının mülkiyetinden hiç bahsedilme-mekte, sadece bu suların rüsum ve temettü hisseleri ile işletmeleri ele alınmaktadır. Maden sularından;

a) Terkibi itibariyle kıymetli, mevki yönünden önemli olanların doğrudan veya imtiyaz verme yolu ile işletilmesinin Devletin,

b) Bunun dışında kalan maden sularının esas itibariyle ve aynı şekillerle işletmesinin özel idarenin,

c) Özel idarenin işletmediği suların rüsum ve temettü hisselerinin vilâyetin tensibiyle belediye veya köylerin, uhdesine bırakıldığı görülmektedir.

Ayrıca 4268 sayılı kanundan önce gerek hususi kanunlarla ve gerek imtiyaz suretiyle hakiki ve hükmü şahıslara verilmiş olan haklar mahfuz tutulmuş ve bunlar yukarıda 3 bent halindeki işletmenin dışında bırakılmıştır.

6977 sayılı kanunla maddeye eklenen hüküm ise eski kanunlara göre teessüs etmiş hakları mahfuz tutan hükümden hemen sonra ve "Ancak İcra Vekilleri Heyeti kararı ile, tesbit olunacak esas ve şartlar dairesinde bu suların mülkiyeti hususi idarelere, belediyelere, köylere veya iktisadi devlet teşekküllerine veya sermayesinin yarısından fazlası devlete ait olan müesseselere

Esas sayısı:1963/126

Karar sayısı:1965/7

devrolunabilir. Bu suretle mülkiyeti devrolunan maden suları bu idareler tarafından resen veya bunların iştirakiyle kurulacak teşekküller vasıtası ile işletilebilir.

Bu idareler bu suların mülkiyetini hakiki ve hükmi şahıslara devr ve temlik edemezler" hükmüdür.

İçmeye veya yıkanmağa mahsus sıcak ve soğuk şifalı suların rüsum ve temettü hissesi ve işletme hakkı esas itibariyle hususi idareye lüzumu halinde devlete ve özel idare ile devletin benimsemediği hallerde belediye ve köylere ait olduğuna ve bu günkü maden ve maden sularının içinde ve altında buldukları arazi mülkiyetinden ayrı bir hukuk rejimine tabi olduğuna nazaran 6977 sayılı kanunda mülkiyetten bahsedilmesinin anlaşılması ilk görüşte güçlük ifade etmektedir. 6977 sayılı kanunla ilâve edilmiş bulunan hükümlerde mülkiyetten bahsedilmiş olmasının sebebini anlamak için eklenen fıkranın sebep ve gerekçesine ve ilâve fıkranın yazılış tarzına dikatle eğilmek icap etmektedir.

a) Sebep ve gerekçe :

Afyon Kazasının Sandıklı İlçesi Belediyesinin mülkü olan Hüdai Kaplıcasının 60 senelik işletme imtiyazı, kaplıcanın maliki bulunan belediyeye verilmiştir. Kaplıcanın önemi ile oranlı bir su şehri kurabilmek için yeterli sermayeye Sandıklı Belediyesi sahip bulunmadığından Emekli Sandığı ile işletme anlaşması yapmış ve fakat imtiyaz icabı muayyen bir müddet işletmeden sonra ortaklığın kurduğu tesislerin imtiyazı verene devredilmesi icap ettiğinden buna müsait olmayan Emekli Sandığı Kanunu karşısında ortaklık ve anlaşma faaliyete geçememiştir. Zamanın Afyon Milletvekili Rıza Çerçel'in işletme hakkının müddetsiz olarak Sandıklı Belediyesine verilmesine dair 4 maddelik tasarısı bu zorunluluk karşısında Büyük Millet Meclisine sunulmuştur.

Tasarıyı inceleyen içişleri komisyonu işletme imtiyazının müddetsiz olarak verilmesi talebi, gerek beynelmil hukuk, gerekse mer'i hukukumuza aykırı düşmektedir. Bu sebeple 4268 sayılı Kanunun mer'i ikinci maddesinin tadili ile lâyiha sahibini maksadının yerine getirilmesi ve hemde memleketimizdeki benzeri yerlerin metruk kalmaması ve gerekse turist celbi ve döviz temini suretiyle bu yerlerden faydalanılması encümenimizce muvafık, mütalâa edilmiştir" gerekçesiyle kanun teklifi tadil tasarısı haline getirilmiştir, içişleri Komisyonunun 2 inci fıkraya eklediği ibare "içmeye ve yıkanmağa mahsus bütün sıcak ve soğuk şifalı maden sularının mülkiyeti İcra Vekilleri Heyetinin kararı ile özel idarelere, belediye veya köylere terkedilebilir" şeklinde mutlak ve müstakil hüküm taşımakta idi. Bu şekil kanun 1 aşmamı ş ve maddedeki (Bu kanunun neşrinden önce gerek hususi kanunlarla ve gerek imtiyaz suretiyle hakiki veya hükmi şahıslara verilen haklar mahfuzdur ibaresini takiben "Ancak İcra Vekilleri Heyeti kararı ile tesbit olunacak esas ve şartlar dairesinde bu suların mülkiyeti özel idarelere, belediyelere, köylere veya iktisadi devlet teşekküllerine veya sermayesinin yarısından fazlası Devlete ait olan müesseselere devrolunabilir." Hükümü konmuş ve böylece ek fıkra şeklinde kanunlaşmıştır, ilâve edilmiş olan hükmün benimsediği esas maden sularının işletilmeleriyle rüsum ve temettü hisselerine münhasır olan Devlet ve idare hakkı yanında bir de mülkiyet hakkını tesis etmek mi' yoksa aynı esasları mahfuz tutmakla beraber istisnaî bir hüküm mü koymaktadır. Bu noktayı ilâve hükmün gerekçesi ve yazılış tarzı tamamen açıklamaktadır.

2 - İlâve fıkranın yazılış tarzı :

İlâve ibarenin başındaki (Ancak) edatı; - Hasr -1 ifade eden bir edattır. Kaide ve prensiplerden ayrı olan bazı halleri belirtmek için kullanılır. O halde ek fıkra ile getirilen mülkiyet rejimi nelere münhasırdır'

Esas sayısı:1963/126

Karar sayısı:1965/7

Hiç şüphe yokki (Ancak) edatı ile başlayan ibare kendisinin devamı mahiyetinde olan ve tadilden önce mevcut bulunan (Gerek hususi kanunlarla ve gerek imtiyaz suretiyle hakiki veya hükmü şahıslara verilmiş olan haklar mahfuzdur.) İbare ve hükmüne matuf ve ilâve kaide yalnız bu hükme münhasırdır. Tadile sebep olan gaye ve Hüdai Kaplıcası ile Afyonkarahisar, Bursa'da ve diğer yerlerde bulunan maden suları ve kaplıcaları üzerinde 4268 sayılı kanundan önce doğmuş hususi haklar ve bu arada mülkiyet hakkının da Vekiller Heyeti kararı ile hususî ve mahallî idarelere, Devlet iktisadi Teşekküllerine devredilebilmesini sağlamaktadır.

Kaldı ki (Ancak) ile başlayan fıkrada birde (Bu Sular) ibaresi mevcuttur. İbaredeki (Bu) zamiri de en yakına mâtuftur. Bu da ilâve fıkrasının eski kanunlara göre üzerinde mülkiyet hakkı dâhil işletme hakları teessüs etmiş maden sularına matuf olduğunu gösterir. Bütün maden sularına yaygın bir hüküm olsaydı (Bu) zamirinin kullanılmaması lâzımdı.

Bunlardan başka (Ancak) ile başlayan hükümde 4268 sayılı kanunun 2 nci maddesinde ilâveden önceki hükümlerin tekrarı da vardır. Önceki hükümlerde maden sularının resim ve temettü ile işletilmesi esas itibariyle özel idareye lüzumu halinde vilâyetin tensibi ile koy ve belediyelere bırakılmıştı. Bu takdirde maden sularında mülkiyet halkından daha şümulü bir hak olan ve her maden suyuna şâmil bulunan müddetsiz işletme hakkının yanında bir de mülkiyet hakkının devri gerekli değildir. Çünkü mülk sahibi olsa dahi o kaplıcayı işletme imkânı Devlet veya Özel idarenin vereceği işletme imtiyazı ile mümkün oluyordu. Yani maden suları Devlet, Özel idare ve mahallî idareler hüküm ve tasarrufu altında bulunmakta idi. 4268 sayılı kanundan önce üzerinde hususi haklar teessüs etmiş olan maden sularının mülkiyet ve işletme imtiyazları şahıslarda kaldıkça âmme zararı doğabileceği için 6977 sayılı kanunla tadili yapılmış, işletme ve mülkiyet hakları başkalarının elinde olan maden sularına ait mülkiyet hakkının âmme müesseselerine devri imkânları sağlamıştır ve bütün bunların dışında iptal konusu hükmün teklif ve tedyin sebebi de bu sonuca götürmektedir. Teklif Sandıklı Belediyesinin mülkü olan kaplıcaya müddetsiz işletme imtiyaz veya hakkını temin içindir. İmtiyazların müddetsiz oluşunun Devlet hüküm ve tasarruf kudretine aykırı düşmesi sebebiyle imtiyaza müteallik kanun teklifi madde tadiline inkılâp etmiş ve kaplıca mülkiyetine sahip olan Sandıklı Belediyesiyle aynı durumda olan şahıs ve teşekküllerin daha geniş işletmeye ve büyük sermayeli ortaklara kavuşabilmeleri düşüncesiyle bunların özel ve mahalli idarelere ve Sandıklı Belediyesinin ortağı olan Emekli Sandığı gibi Devlet İktisadi teşekküllerine veya Deniz Yolları gibi sermayesinin büyük bir kısmı Devlet'e ait bulunan işletmelere devrine Hükümetçe karar verilme yetkisi tanınmıştır. İlâve ibaredeki "Devir" kelimesi istimplâki ifade etmez. İlâve hükümde devralabilecekleri gösterilen müesseselerle mülk sahipleri arasında bir anlaşma olursa devir hükümlerinin Hükümetin kabul ettiği şart ve esaslar dairesinde tesbiti gerektiği tasrih edilmiştir.

Bütün bunlar iptal konusu fıkranın eski kanunlara göre teessüs etmiş maden suları üzerindeki mülkiyet haklarının devrine ait bir hüküm taşıdığını göstermektedir. Yoksa yeni hukuk ve Anayasa rejimine göre bütün maden suları mülkiyet hakkı dışında bırakılmış ve diğer haklara konu olmuştur. Esasen 4268 sayılı kanunun 2 nci maddesinde de maden suları arzın mülkiyetinden ayrı olarak ele alınmakta ve maddenin esas yapısında mülkiyetten bahsedilmiyerek işletme hakkından, temettü ve rüsum hissesinden bahsolunmaktadır. İptal edilen fıkra maden suları rejimine istisna teşkil eden bir hüküm getirmiştir.

Diğer karineler :

1 - Anayasa'nın 130 uncu maddesinde ise sadece madenlerin Devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu kaydedilerek Devlet hakkının arama ve işletmeğe ve bir de âmme menfaati yönünden murakabeye inhisar ettiği belirtilmektedir. Madenler millî servettir ve Devletin iktisadî, hatta siyasi ve askeri bünyesi ile yakından alâkalıdır. Bunun içindir ki madenler Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Bu demek değildir ki, madenlerin veya maden sularının bulunduğu arazinin mülkiyeti de

Esas sayısı:1963/126

Karar sayısı:1965/7

Devlete aittir. İşletme ve arama için gerekiyorsa arzın mülkiyetine ilişkin haklara ait hukukî muameleler ayrıca icra edilir. Bu sebeple gerek Anayasa'nın 130 uncu maddesinde ve gerekse 4268 sayılı kanunun 2 nci maddesinde (Mülkiyet) hakkından bahsedilmekizin işletme ve arama hakkı zikredilmektedir.

Bir madenin tabi olacağı rejimde, madenin ve işletme hakkının sahibi olan Devletin, maden arazisi sahibi olan şahsın madeni arayan ve bulanların ve onu işleten başka şahıs ise o şahısların, maden civarındaki mülk sahiplerinin menfaatlarını nazara almak şarttır. İptal konusu olan fıkradaki mülkiyet bu menfaatlerden ayrı ve eski mevzuata dayanılarak maden sularında tesesüs etmiş, tapuya tescil olunmuş mülkiyet hakkıdır.

2 - 130 uncu maddenin Meclis müzakeresi sırasında Profösör Necip Bilge tarafından eski rejim gereğince gerçekleşmiş mahfuz haklara ait endişeler öne sürülmüş ve Komisyon Sözcüsü Turan Güneş (Bu madde, bugünkü durumun muhafaza edilmesi için yazılmıştır. Tabii servetler bu arada yer altı suları da Devletin hüküm ve tasarrufuna bırakılmıştır. Araştırma esas itibariyle Devlete verilmiştir, bunu tabii bulduk. Bütün tabii servet kaynaklarının işletilmesi Devletin iznine bağlıdır. (Devletin malı) kelimesini doğru bulmadık. Devletin malı haline gelebilmesi için başka usullere ihtiyaç vardır. Bu tasarruf burada arama ve işletme ile ifade edilmiş zannediyorum. Mevcut maden kanununda da arama ve işletme yine Devletin müsaadesine tabi bulunmaktadır. Nitekim bu gibi işletme ve aramalar Devlet tarafından veya kanununda açıkça gösterilmiş ise özel teşebbüsçe yapılabilir. Binaenaleyh yer altı tabii servet kaynakları mülkiyet rejiminde bir değişiklik getirmedik.) diyor. İkinci müzakere sırasında konuşan Komisyonun diğer sözcüsü Muammer Aksoy da (..... arazi sahipten telâkki edilirse Devletin hüküm ve tasarrufu, fiili hâkimiyeti altında bulunur. Bu yerler elbette Devletin hâkimiyeti altındadır. Devletin fiilen gücüne tabidir. Biz burada (Mülkiyet) e ilişkin bir kelime sarfetmedik. Maddede mülkiyetten bahis yoktur) diye Komisyonun görüşünü izah ediyor. Bu beyan ve müzakere tarzı da arama ve işletme hakkının mülkiyet hakkından ayrı olduğunu, Devlet hüküm ve tasarrufunun Devletin mülkiyeti demek olmadığını ve Anayasa'nın 330 uncu maddesi ile mahkememizce iptal edilen hüküm dahil bütün maden ve maden suları rejiminin mahfuz tutulduğunu ortaya koymakta ve Anayasa'da mülkiyet hakkından bahsedilmediğine nazaran 6977 sayılı kanunla eklenen ibarede maden suları mülkiyetinin devrine ait olan hüküm Anayasa'nın 130 uncu maddesine aykırı düşmemektedir.

Özet olarak :

Yukarıda arzolunan esaslara göre 4268 sayılı kanunun 2 nci maddesine 6977 sayılı kanunla ilâve edilen 3 üncü fıkrası istisnai bir hüküm olup her hali ile Anayasa'nın 130 uncu maddesine aykırı düşmemektedir. Bu sebeplerle çoğunluk görüşünden ayrılmış bulunmaktayım.

Üye

Hakkı Ketenoğlu